

Пояснювальна записка

Зміст завдань відповідає чинній програмі для загальноосвітніх навчальних закладів та програмі для шкіл, ліцеїв і гімназій з поглибленим вивченням математики.

Кожен варіант атестаційної роботи складається з $\dots$ частин, які відрізняються за складністю та формою тестових завдань.

У *першій частині* атестаційної роботи пропонується 12 завдань з вибором однієї правильної відповіді (8 завдань з алгебри і 4 завдання з геометрії). Для кожного тестового завдання з вибором відповіді подано чотири варіанти відповіді, з яких тільки один правильний. Завдання з вибором відповіді вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей вказана тільки одна літера, якою позначена правильна відповідь $\dots$.

При цьому учень не повинен наводити будь-які міркування, що пояснюють його вибір.

Правильне розв'язання кожного завдання цього блоку №№ 1.1–1.12 оцінюється одним балом.

Друга частина атестаційної роботи складається із 6 завдань (4 завдання з алгебри і 2 завдання з геометрії) відкритої форми з короткою відповіддю. Таке завдання вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей записана правильна відповідь (наприклад, число, вираз, корені рівняння тощо). Усі необхідні обчислення, перетворення тощо учні виконують на чернетках.

Правильне розв'язання кожного із завдань №№ 2.1–2.6 цього блоку оцінюється двома балами.

Третя частина атестаційної роботи складається з 4 завдань (3 завдання з алгебри і 1 завдання з геометрії), $\dots$

$\dots$ відкритої форми з розгорнутою відповіддю. Завдання третьої частин вважаються виконаними правильно, якщо учень навів розгорнутий запис розв'язування завдання з обґрунтуванням кожного етапу та дав правильну відповідь. Правильне розв'язання кожного із завдань №№ 3.1–3.4 третьої частини $\dots$ оцінюється чотирма балами.

Завдання третьої частин атестаційної роботи учні виконують на аркушах зі штампом відповідного загальноосвітнього навчального закладу.

Учні загальноосвітніх класів виконують завдання першої, другої та третьої частин атестаційної роботи.

Державна підсумкова атестація з математики для учнів загальноосвітніх класів проводиться протягом 135 хв.

Якщо у бланку відповідей вказана правильна відповідь до завдання першої чи другої частини, то за це нараховується 1 чи 2 бали відповідно до таблиць 1 і 3. Якщо вказана відповідь є неправильною, то бали за таке завдання не нараховуються. У деяких випадках за часткове виконання завдання другої частини нараховується 1 бал (наприклад, якщо знайдено правильно один із двох розв'язків системи рівнянь, одна з мір центральної тенденції вибірки тощо).

Якщо учень вважає за потрібне внести зміни у відповідь до якогось із завдань першої чи другої частини, то він має це зробити у спеціально відведеному для цього частині бланку. Таке виправлення не веде до втрати балів. Якщо ж виправлення зроблено в основній частині бланку відповідей, то бали за таке завдання не нараховуються.

Сума балів, нарахованих за правильно виконані учнем завдання, переводиться в оцінку за 12-бальною системою оцінювання навчальних досягнень учнів за спеціальною шкалою.

Систему нарахування балів за правильно виконане завдання для оцінювання робіт учнів загальноосвітніх класів наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Номери завдань	Кількість балів	Усього
1.1 – 1.12	по 1 балу	12 балів
2.1 – 2.6	по 2 бали	12 балів
3.1 – 3.4	по 4 бали	16 балів
Усього балів		40 балів

Відповідність кількості набраних балів учнем загальноосвітнього класу оцінці за 12-бальною системою оцінювання навчальних досягнень учнів наведено у таблиці 2.

Таблиця 2.

Кількість набраних балів	Оцінка за 12-бальною системою оцінювання навчальних досягнень учнів
1 – 2	1
3 – 4	2
5 – 6	3
7 – 9	4
10 – 12	5
13 – 16	6
17 – 20	7
21 – 24	8
25 – 28	9
29 – 32	10
33 – 36	11
37 – 40	12

Розглянемо приклади оцінювання типових задач третьої частини.

Приклад 1. Побудуйте графік функції $y = -x^2 + 4x + 5$. Користуючись графіком, знайдіть:

- 1) область значень функції;
- 2) проміжок спадання функції.

Розв'язання.

Дана функція є квадратичною функцією, її графік — парабола, вітки якої напрямлені вниз.

Абсциса вершини параболи $x_0 = -\frac{4}{-2} = 2$,
ордината вершини $y_0 = y(2) = -4 + 8 + 5 = 9$.

Знайдемо точки перетину параболи з віссю абсцис:

$$-x^2 + 4x + 5 = 0;$$

$$x^2 - 4x - 5 = 0;$$

$$x_1 = -1; x_2 = 5.$$

Таким чином, парабола перетинає вісь абсцис у точках $(-1; 0)$ і $(5; 0)$.

Знайдемо точку перетину параболи з віссю ординат: $y(0) = 5$. Парабола перетинає вісь ординат у точці $(0; 5)$.

Використовуючи знайдені чотири точки параболи, виконаємо її побудову. Графік даної функції зображено на рисунку.

1) Область значень функції $E(y) = (-\infty; 9]$.

2) Функція спадає на проміжку $[2; +\infty)$.

Схема оцінювання приклада 1.

1. Якщо учень правильно визначив напрям віток параболи, знайшов координати її вершини, точок перетину з осями координат, то він отримує 1 бал.
2. За правильно побудований графік учень отримує ще 1 бал.
3. Якщо учень правильно знайшов область значень функції, то він отримує 1 бал.
4. Якщо учень правильно вказав проміжок спадання функції, то він отримує ще 1 бал.

Приклад 2. Одна машина працювала на розчищенні ковзанки 25 хв. а потім її змінила друга машина, яка закінчила розчищення за 16 хв. За скільки часу може розчистити ковзанку кожна машина, працюючи самостійно, якщо першій для цього потрібно на 9 хв більше, ніж другій?

Розв'язання.

Нехай перша машина може розчистити ковзанку самостійно за x хв, тоді другій для цього потрібно $(x - 9)$ хв. За 1 хв перша машина розчищає $\frac{1}{x}$ частину ковзанки, а друга — $\frac{1}{x-9}$. За 25 хв перша машина розчистила $\frac{25}{x}$ частину ковзанки, а друга за 16 хв — $\frac{16}{x-9}$ частину. Оскільки в результаті їх роботи була розчищена вся ковзанка, то $\frac{25}{x} + \frac{16}{x-9} = 1$.

Розв'яжемо одержане рівняння:

$$\frac{25}{x} + \frac{16}{x-9} = 1;$$

$$\frac{25(x-9) + 16x}{x(x-9)} = 1;$$

$$25x - 225 + 16x = x^2 - 9x;$$

$$x^2 - 50x + 225 = 0;$$

$$x_1 = 45; x_2 = 5.$$

Корінь 5 не задовольняє умову задачі, оскільки при $x = 5$ маємо: $x - 9 = 5 - 9 < 0$. Отже, першій машині потрібно для самостійного розчищення ковзанки 45 хв, а другій — 36 хв.

Відповідь: 45 хв; 36 хв.

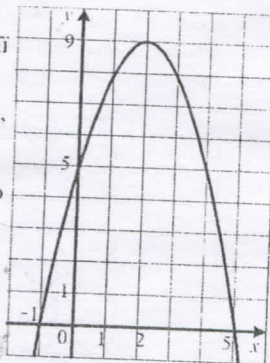

Схема оцінювання приклада 2.

1. Якщо учень, увівши змінну, правильно виразив через неї відповідні величини, то він отримує 1 бал.
2. Якщо учень правильно склав рівняння, то він отримує ще 1 бал.
3. Якщо учень у результаті перетворень правильно отримав відповідне квадратне рівняння, то йому нараховується ще 1 бал.
4. Якщо учень розв'язав квадратне рівняння, проаналізував отриманий результат за змістом задачі і дав відповідь, то він отримує ще 1 бал.

Приклад 3. Знайдіть суму всіх від'ємних членів арифметичної прогресії $-3,5; -3,1; -2,7; \dots$.

Розв'язання.

Перший член даної прогресії $a_1 = -3,5$, другий член $a_2 = -3,1$, різниця прогресії $d = a_2 - a_1 = -3,1 - (-3,5) = 0,4$. Тоді $a_n = -3,5 + 0,4(n-1) = 0,4n - 3,9$. Знайдемо кількість від'ємних членів прогресії:

$$0,4n - 3,9 < 0;$$

$$0,4n < 3,9;$$

$$n < 9\frac{3}{4}.$$

Отже, прогресія містить дев'ять від'ємних членів.

$$\text{Тоді шукана сума } S_9 = \frac{2 \cdot (-3,5) + 0,4(9-1)}{2} \cdot 9 = -17,1.$$

Відповідь: $-17,1$.

Схема оцінювання приклада 3.

1. Якщо учень правильно знайшов різницю прогресії, то він отримує 1 бал.
2. Якщо учень правильно склав нерівність для знаходження кількості від'ємних членів прогресії, то він отримує ще 1 бал.
3. За правильне знаходження кількості від'ємних членів прогресії нараховується ще 1 бал.
4. Якщо учень правильно обчислив суму від'ємних членів прогресії, то він отримує ще 1 бал.

Приклад 4. Знайдіть область визначення функції

$$f(x) = \sqrt{6x - x^2} + \frac{1}{\sqrt{5-x}}.$$

Розв'язання.

Областю визначення даної функції є множина розв'язків системи нерівностей

$$\begin{cases} 6x - x^2 \geq 0, \\ 5 - x > 0. \end{cases}$$

Маємо:

$$\begin{cases} x^2 - 6x \leq 0, \\ x < 5; \end{cases} \quad \begin{cases} 0 \leq x \leq 6, \\ x < 5; \end{cases} \quad 0 \leq x < 5.$$

Отже, шукана область визначення — це така множина:

$$D(f) = [0; 5).$$

Відповідь: $[0; 5)$.

Схема оцінювання приклада 4.

1. Якщо учень правильно склав систему нерівностей, яка задає область визначення функції, то він отримує 1 бал.
2. За правильне розв'язання нерівності другого степеня учень отримує ще 1 бал.
3. Правильне розв'язання лінійної нерівності, яка входить до системи, оцінюється 1 балом.
4. Якщо учень правильно записав множину розв'язків системи у вигляді подвійної нерівності або у вигляді числового проміжку, то він отримує ще 1 бал.

Приклад 5. Побудуйте графік функції $y = \frac{2x^2 - 5x + 2}{x - 2} - \frac{x^2 - 9}{x + 3}$.

Розв'язання.

Область визначення даної функції $D(y) = (-\infty; -3) \cup (-3; 2) \cup (2; +\infty)$.

$$\text{Маємо: } y = \frac{2x^2 - 5x + 2}{x - 2} - \frac{x^2 - 9}{x + 3} =$$

$$= \frac{2\left(x - \frac{1}{2}\right)(x - 2)}{x - 2} - \frac{(x - 3)(x + 3)}{x + 3} = 2x - 1 - x + 3 = x + 2.$$

Отже, графіком даної функції є пряма $y = x + 2$, з якої «виколого» точки $(-3; -1)$ і $(2; 4)$.

На рисунку зображено графік даної функції.

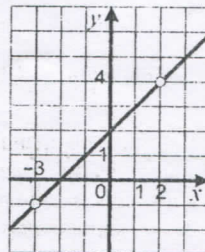

Схема оцінювання приклада 5.

1. Якщо учень правильно вказав область визначення даної функції, то він отримує 1 бал.
2. Якщо учень правильно перетворив формулу, якою задано функцію, то він отримує ще 1 бал.
3. Якщо учень правильно описав графік даної функції, то він отримує 1 бал.
4. За правильно виконану побудову графіка учень отримує ще 1 бал.

Приклад 7. Діагональ рівнобічної трапеції є бісектрисою її гострого кута і перпендикулярна до бічної сторони. Знайдіть периметр трапеції, якщо її менша основа дорівнює 6 см.

Розв'язання.

У трапеції $ABCD$ $BC \parallel AD$, $BC = 6$ см,
 $AB = CD$, $AC \perp CD$, $\angle BAC = \angle CAD$.

$\angle CAD$ і $\angle BCA$ рівні як різносторонні при $BC \parallel AD$ та січній AC .

Отже, $\angle BAC = \angle BCA$. Тоді $\triangle ABC$ — рівнобедрений. Звідси $CD = AB = BC = 6$ см.

Нехай $\angle CAD = \alpha$. Тоді $\angle CDA = \angle BAD = 2\alpha$.

З $\triangle ACD$ ($\angle ACD = 90^\circ$):

$$\angle CAD + \angle CDA = 90^\circ;$$

$$\alpha + 2\alpha = 90^\circ;$$

$$\alpha = 30^\circ.$$

Отже, $\triangle ACD$ — прямокутний з гострим кутом 30° . Тоді $AD = 2CD = 12$ см.

Периметр трапеції $P = 3BC + AD = 30$ см.

Відповідь: 30 см.

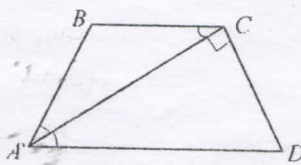

Схема оцінювання приклада 7.

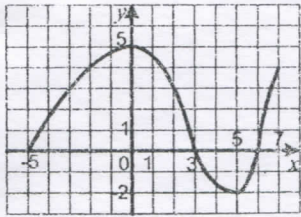
1. Якщо учень установив і обґрунтував рівність відрізків AB і BC , то він отримує 1 бал.
2. Якщо учень знайшов кути трикутника ACD , то він отримує ще 1 бал.
3. За знаходження більшої основи трапеції учень отримує ще 1 бал.
4. Якщо учень правильно знайшов периметр трапеції, то він отримує ще 1 бал.

Зразок Варіанту

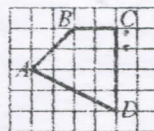
Варіант 1

Частина перша

Завдання 1.1 – 1.12 мають по чотири варіанти відповідей, з яких тільки ОДНА відповідь ПРАВИЛЬНА. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь та позначте її у бланку відповідей.

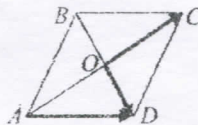
- 1.1. Через яку точку проходить графік рівняння $4y - 3x = 5$?
- А) $A(-1; -2)$; Б) $B(-1; 2)$; В) $C(1; -2)$; Г) $D(1; 2)$.
- 1.2. Чому дорівнює значення виразу $\frac{\sqrt{2} \cdot \sqrt{14}}{\sqrt{7}}$?
- А) 2; Б) $\sqrt{2}$; В) $\sqrt{7}$; Г) 7.
- 1.3. При яких значеннях x не визначена функція $y = \frac{5}{x^2 + 4x}$?
- А) -4; 0; Б) 0; 4; В) -4; 4; Г) -4; 0; 4.
- 1.4. Виконайте віднімання: $\frac{16}{b^2 + 8b} - \frac{2}{b}$.
- А) $\frac{2}{b+8}$; Б) $-\frac{2}{b+8}$; В) $\frac{b}{b+8}$; Г) $-\frac{b}{b+8}$.
- 1.5. Зустрілися семеро друзів і потиснули один одному руку. Скільки всього було рукоштовань?
- А) 6; Б) 7; В) 36; Г) 21.
- 1.6. На рисунку зображено графік функції $y = f(x)$, визначеної на проміжку $[-5; 7]$. Користуючись рисунком, знайдіть множину розв'язків нерівності $f(x) > 0$.
- А) $[-5; 3]$; Б) $[-5; 3] \cup [6; 7]$;
В) $(-5; 3)$; Г) $(-5; 3) \cup (6; 7)$.
-
- 1.7. Який відсотковий вміст солі в розчині, якщо 400 г розчину містять 36 г солі?
- А) 12 %; Б) 9 %; В) 10 %; Г) 8 %.
- 1.8. Один лісоруб може заготовити деякий об'єм дров за 3 год, а другий той самий об'єм — за 6 год. За скільки годин вони разом можуть заготовити такий самий об'єм дров?
- А) 9 год; Б) 3 год; В) 2 год; Г) 1 год.

- 1.9. Чому дорівнює площа зображеного на рисунку чотирикутника $ABCD$, якщо площа однієї клітинки дорівнює 1 см^2 ?
- А) 9 см^2 ; Б) $9,5 \text{ см}^2$; В) 10 см^2 ; Г) $10,5 \text{ см}^2$.

- 1.10. Знайдіть найменший з кутів чотирикутника, якщо вони пропорційні числам 8, 9, 7 і 6.
- А) 54° ; Б) 84° ; В) 36° ; Г) 72° .
- 1.11. Два кути трикутника дорівнюють 30° і 45° . Знайдіть сторону, протилежну куту 30° , якщо сторона, протилежна куту 45° , дорівнює $3\sqrt{2}$ см.
- А) 3 см; Б) 2 см; В) $2\sqrt{3}$ см; Г) $2\sqrt{2}$ см.

- 1.12. На рисунку зображено паралелограм $ABCD$. Виразіть вектор $\overrightarrow{AD}$ через вектори $\overrightarrow{OD} = \vec{a}$ і $\overrightarrow{OC} = \vec{b}$.

- А) $\overrightarrow{AD} = \vec{a} + \vec{b}$; Б) $\overrightarrow{AD} = \vec{b} - \vec{a}$;
В) $\overrightarrow{AD} = \vec{a} - \vec{b}$; Г) $\overrightarrow{AD} = \frac{1}{2}\vec{a} + \frac{1}{2}\vec{b}$.

Частина друга

Розв'яжіть завдання 2.1 – 2.6. Запишіть відповідь у бланк відповідей.

2.1. Виконайте обчислення і результат запишіть у стандартному вигляді:

$$\frac{3,6 \cdot 10^{-6}}{12 \cdot 10^{-4}}$$

2.2. Спростіть вираз $\left(\frac{\sqrt{n}}{\sqrt{m} + \sqrt{n}} - \frac{\sqrt{n} - \sqrt{m}}{\sqrt{n}} \right) \cdot \frac{\sqrt{m}}{\sqrt{n}}$.

2.3. Чому дорівнює сума семи перших членів геометричної прогресії (b_n) , якщо $b_1 = 6$, $b_7 = 192$?

2.4. Розв'яжіть систему рівнянь $\begin{cases} y^2 - xy = 12, \\ 3y - x = 10. \end{cases}$

2.5. Знайдіть градусну міру дуги кола, довжина якої дорівнює π см, якщо радіус кола дорівнює 12 см.

2.6. У рівнобедреному трикутнику висота, проведена до бічної сторони, дорівнює 6 см і ділить її на дві частини, одна з яких, прилегла до вершини рівнобедреного трикутника, дорівнює 8 см. Знайдіть основу трикутника.

Варіант 1

Частина третя

Розв'язання задач 3.1 – 3.4 повинно мати обґрунтування. У ньому потрібно записати послідовні логічні дії та пояснення, зробити посилання на математичні факти, з яких випливає те чи інше твердження. Якщо потрібно, проілюструйте розв'язання схемами, графіками, таблицями.

3.1. Побудуйте графік функції $y = x^2 + 2x - 3$. Користуючись графіком, знайдіть:

- 1) область значень функції;
- 2) при яких значеннях x функція набуває додатних значень.

3.2. Для перевезення 30 т вантажному автомобілю треба було зробити кілька рейсів, але вантаж довелося перевозити на автомобілі, який мав вантажопідйомність на 2 т більшу, ніж планувалося. Через це для перевезення вантажу знадобилося на 4 рейси менше, ніж планувалося. Знайдіть вантажопідйомність автомобіля, який перевіз вантаж.

3.3. Знайдіть область визначення функції $y = \frac{4}{\sqrt{3x-15}} + \frac{8}{|x|-6}$.

3.4. Основа рівнобедреного трикутника дорівнює 5 см, а бічна сторона — 20 см. Знайдіть бісектрису трикутника, проведену з вершини кута при його основі.